

ТРАГІЧНІ ПОДІЇ НА ВОЛИНІ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Історія відносин між двома географічно близькими народами, як правило, наповнена болючими та суперечливими моментами, які можуть переростати в етнічні конфлікти. Їхня особливість полягає в тому, що ступінь урегульованості мало залежить від раціональних дій. Причиною вражаючої стійкості таких конфліктів є те, що їхні витoki здебільшого знаходяться в емоційно-чуттєвій сфері, яку важко змінити [2, с. 161].

Іван Мищак, аналізуючи сучасну українську та польську історіографію Волинської трагедії, відзначає, що при висвітленні причин українсько-польського конфлікту на Волині в роки Другої світової війни істориками двох держав, немає підстав говорити про «українське» та «польське» бачення проблеми, оскільки серед науковців двох країн виділяються кілька наукових напрямів, які по-різному інтерпретують тогочасні події. Водночас, варто відзначити, що більшість польських істориків покладають відповідальність за конфлікт на ОУН і УПА, які виступили ініціаторами виселення поляків з території Волині й Галичини.

У свою чергу, більшість українських та окремі польські історики розглядають проблему значно ширше й називають серед головних причин українсько-польського протистояння дискримінаційну політику польської влади щодо українців у довоєнні роки [3, с. 48].

Перші спроби визначити чисельність жертв міжетнічного конфлікту припадають на 40-і роки ХХ ст., коли ще «за свіжими слідами» представники ворогуючих сторін намагалися визначити свої втрати. Українські історики, заперечуючи дані польських колег, наводять дані звіту АК за 1943 р., який засвідчував, що на Волині загинуло 15 тис. поляків і близько 12 тис. українців. Так, наприклад, про звіт делегата уряду К. Банаха від 7 жовтня 1943 р. згадують, зокрема, київський дослідник проблеми Ігор Ільюшин та львівський історик Юрій Киричук.

Цифру понад 15 тис. польських жертв на Волині названо й у польському документі кінця 1943 р. «Українська справа», що є аналізом та оцінкою українського питання у довоєнній Польщі та під час Другої Світової війни. При цьому варто зазначити, що в ньому також йдеться про «величезні втрати» українського населення [4, с. 150].

Справедливо зазначає Ярослав Ісаєвич, для польських публікацій, присвячених подіям Другої світової війни, притаманне перебільшення кількості жертв з польського боку і поширення уявлення про виняткову садистичність злочинів. При цьому він наголошує, що основна причина того, що на Волині поляків майже не залишилося були не події 1943–1944 рр., а радянська депортаційна політика. Загалом потрібно відзначити, що українські дослідники часто-густо уникають називати кількість жертв

протистояння на українсько-польському порубіжжі.

Підсумовуючи демографічний аспект дослідження міжетнічного конфлікту на українсько-польському прикордонні в роки Другої світової війни, можна стверджувати, що сучасний стан дослідження цієї проблеми не дає змоги визначити остаточну кількість втрат української та польської сторін, а ті цифри, які наводять польські та українські автори, не можна вважати остаточними, достеменно доведеними та підтвердженими [1, с. 257].

Обидва народи – українці і поляки – стали жертвами сформованих історичних обставин та стереотипів, незваженої політики власних провідників, анархії та хаосу, жертвами підступних провокацій, вчинених нацистами та більшовиками. Тому криваві уроки «Волинської трагедії» мусять стати пересторогою для майбутніх поколінь.

Аналізуючи протистояння на українсько-польському порубіжжі у роки Другої Світової війни, доходимо висновку, що свого апогею воно досягло за умов інтенсифікації таких деструктивних механізмів ескалації етнополітичних конфліктів, як мілітаризація способу життя, зростання внутрішньо групової згуртованості. Польсько-український конфлікт приніс багато жертв і спричинив великі матеріальні збитки [1, с. 312].

Знання історії польсько-українських відносин потрібне обом нашим народам, особливо новим поколінням українців і поляків, котрі будуть будувати своє майбутнє. З метою подолання упереджень і усталених стереотипів у дусі поєднання і побудови добросусідських стосунків потрібен також і показ всієї правди про події на Волині і в Східній Галичині під час Другої світової війни. Це потрібне для того, щоб нез'ясовані до кінця факти не були джерелом недовіри і упередження, не тяжіли над нашими взаємними стосунками. Тому ми повинні ще раз щиро промовити «вибачаємо й просимо вибачення».

Список використаних джерел:

1. В'ятрович В. Друга польсько-українська війна 1942–1947. – К. : Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 368 с.
2. Грицьків Р. Польська історіографія українсько-польського збройного конфлікту часів Другої світової війни // Український визвольний рух. – Зошит 2: Українсько-польський конфлікт під час Другої світової війни. – Львів, 2003. – С. 148–170.
3. Зашкільняк Л. Україна і Польща в ХХ ст.: від конфліктів до порозуміння // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 17: Українсько-польсько-білоруське сусідство: ХХ ст. – Львів : [б.в.], 2008. – 191 с.
4. Ільюшин І. Волинська трагедія 1943–1944 рр. – К. : Ін-т історії України; Київський славістичний університет, 2003. – 313 с.